

ДОКЛАД
Президента Национальной академии наук
Республики Казахстан, академика М. ЖУРИНОВА
на Сессии Общего собрания НАН РК
(г. Алматы, 01.06.2017 г.)

Құрметті әріптестер, ҚР ҰҒА академиктері мен корреспондент - мүшелері, қымбатты қонақтар!

Өткен жылдың маусым айында өткізген ҚР ҰҒА Жалпы жиналысының соңғы сессиясынан бергі уақыт аралығында ҚР Ұлттық ғылым академиясы, жалпы Қазақстан ғылымы, ауыр қазаларға ұшырады – техника ғылымдарының докторы, проф., ҰҒА академигі Исакова Руфина Афанасьевна; талантты ғалым, экономика ғылымдарының докторы, проф., ҰҒА академигі Түркебаев Едіге Айтжанұлы; биология ғылымдарының докторы, проф., ҰҒА академигі Полимбетова Фатима Абдулхаировна; экономика ғылымдарының докторы, проф., ҰҒА академигі Куватов Рашид Юсупбекович; физика-математика ғылымдарының докторы, проф. ҰҒА академигі Такибаев Жабаға Сүлейменұлы; физика-математика ғылымдарының докторы, проф. ҰҒА академигі Боос Эрнст Гербертович; биология ғылымдарының докторы, проф., ҰҒА академигі Шигаева Майя Хажетдиновна; техника ғылымдарының докторы, проф., ҰҒА корреспондент мүшесі Толымбеков Манат Жаксыбергәнұлы; техника ғылымдарының докторы, проф., ҰҒА академигі Балабеков Оразалы Сәтімбекұлы фәни дүниеден озды. Осы ардақты азаматтарымыздың рухына тағзым етіп, орындарыңыздан тұрып, бір минут үнсіз еске алуларыңызды өтінемін. *(Үнсіздік)*.

Өткен жылғы Жалпы жиналысынан кейінгі бір жыл көлемінде ҰҒА Төралқасының аппараты көптеген жұмыстар атқарды. Оларды електен өткізіп, тек қана ірі істерді тізетін болсақ – ол мыналар: ҰҒА-ның тұрақты қаржыланып, жыл сайын дайындалатын ғылым туралы Ұлттық баяндаманы ұйымдастырып, даярлау (биыл 11 жыл толды); 1946 ж. бері шығарылып келе жатқан, 73 мемлекетке таратылатын 8 журналды тұрақты түрде уақтылы (жылына 6 рет) жоғары сапалы етіп шығару, «ҚР ҰҒА Хабарлары. Геология және техникалық ғылымдар сериясы» - «Scopus» мәліметтер базасына еніп, қалған журналдар «Scopus» базасына енгізілуге жақын тұр, сонымен қатар «ҚР ҰҒА Хабарлары. Физика-математика сериясы» - MathSciNet американдық математика қоғамына енді; республикадағы басым ғылыми бағыттарды анықтау ісіне қатысу; Ұлттық ғылыми Кеңестің құрамына ҰҒА академиктерінің көптеп кіруіне және сараптама жасауға, белсенді қатысуына ықпал жасау; ҰҒА-сының барлық мүшелерінің мемлекет және халықаралық ұйымдар тарапынан марапатталуына, олардың мерейтойларының және т.б. жағдайларда елеулі, биік дәрежеде өтуіне ықпал жасау. Бұған қоса Академияның осы отырған қасиетті киелі өз орнына қайта келіп мықтап орнығуын қоса айтуға болады. Ендігі жерде, келешекте ҰҒА бұл ғимараттың көркін кіргізіп, Ғылым ордасы ұжымымен бірлесе отырып БҒМ қолдауымен еліміздің нағыз Ғылым ордасына айналдыру.

ҚР ҰҒА-сы – Еліміздегі жалғыз классикалық әмбебап академия, барлық атақты, маңдайалды, дүниежүзіне белгілі ғалымдардың жиынтық академиясы. Сондықтан біздің академияның күрделі мәселелері Елбасының тікелей назарында болып келеді. Өткен жылдардың нәтижелері ҰҒА-сының ең таңдаулы, ең ардақты ғылыми ұжым екендігін көрсетті. Майталман академик-ғалымдарымыздың қатары талантты жас ғалымдармен – ҰҒА корреспондент-мүшелерімен толықты. Ал қазір біздің академия әлемдегі мүшелері ең жас (орта жасы – 65!) классикалық академия болып тұр.

Осы аталып өткен, қол жеткізген жетістіктеріміздің ешқайсысы оңайлықпен келген жоқ, көпшілігі шиеленіскен күреспен келді. Өздеріңізге белгілі, 2017 жылдың 22-ақпанында ҰҒА академигі, Елбасы Н.Ә. Назарбаев ҰҒА-сының 70 жылдық мәртебелі мерейтойын келіп, баяндама жасады. Елбасы өз баяндамасында Академияның жұмысына оң баға беріп, академиктермен кездесіп, отандық ғылымды дамыту жолдарын айтып өтті. Академияның бұл мерейтойына дүниенің төрт тарапындағы елдерден (Ресей, АҚШ, Украина, Беларусь, Қырғызстан, Грузия, Молдова және т.б.) атағы әлемге жайылған айтулы академиктер келіп қатысты.

Сондықтан мұндай ірі шараға үлкен дайындықпен, ең бастысы ауызбіршілікпен бардық деп ойлаймын. Үлкен ұйымдастыру жұмыстарын жүргізіп, ҰҒА айналасына барлық академиялық институттар мен медицина және ауылшаруашылығы салаларындағы ірі ғылыми-зерттеу институттарын топтастырып, ҰҒА бөлімшелері орналасқан Ұлттық университеттер мен елімізде жаңадан сайланатын зерттеу-инновациялық университеттерімен бірге ірі Ұлттық ғылыми-техникалық консорциум немесе Ассоциациялық қоғам құруды қолға алдық. Түпкі мақсат – ҚР ҰҒА-сының мәртебесін жоғарылатып, тиісті, биік орнына келтіру.

Стратегиялық жоспар бойынша 2050 жылы Қазақстан кешенді түрде дамыған алдыңғы 30 елдің ішіне кірмек. Өз экономикасын, оның өндіріс пен өнеркәсіп орталықтарын ғылыми сүйемелдеу (научное сопровождение) арқылы дамытпай бұл нысанаға қол жеткізу мүмкін емес.

Сондықтан 2020 жылы ғылыми жұмыстарға бөлінетін қаржы көлемі ЖІӨ 2,0% (яғни 11 есеге) ал одан кейін ЖІӨ 3,0%-ке (яғни 16-17 есеге) көбейтіледі. Еліміздегі ғылым сапасы осылайша дамыған кезде ҚР ҰҒА-сының бұрынғы (1995 ж. дейінгі) деңгейіне келіп, өз құқықтарын өз қолына қайта алу керек!

«Осы күнгі біздің көп мақтанышымыздың ең ірісі – ғылым» деп өткен ғасырда еліміздің ардақты ойшылы М.Әуезовта ғылымның ертеңі мен келешегінің зор екендігін баса айтса керек.

«Біз «білім – ғылым – инновациялар» үштігі билеген постинаустриялық әлемге қарай жылжып келеміз» деп Елбасымыз айтқандай елдігіміздің жарқын болашағы білім мен ғылым, сол арқылы ауқымды инновацияларға жол ашылып, біздің сәулетті болашағымызға айқын көрінісіне айналмақ!

**Уважаемые коллеги! Академики, члены корреспонденты и почетные члены НАН РК!
Дорогие гости!**

Как вы знаете, в последний раз мы с вами встречались 22 февраля текущего года на торжественном собрании, посвященном 70-летию Национальной академии наук Республики Казахстан с участием Главы государства Нурсултана Назарбаева, который выступил с приветственной речью, поставил перед учеными страны новые задачи.

Так, необходимо, прежде всего, кардинально изменить подходы к развитию отечественной науки. В качестве приоритетных направлений необходимо назвать интеграцию науки и высшего образования, формирования на базе национальных вузов инновационных центров, ориентация научно-исследовательских разработок на потребности казахстанских предприятий, разработка Кодекса ученого и Кодекса по этике публикаций.

Следует также отметить, что, наряду с борьбой за ресурсы и экологические резервы, не менее острой будет борьба и за интеллектуальный потенциал. Это объясняется тем, что образование и наука становятся решающими факторами борьбы человечества и каждой страны за выживание в условиях нарастания глобальных проблем в XXI веке. Надо помнить, что создание научных школ и высококвалифицированных технических и технологических кадров может любую страну поднять на уровень мировой цивилизации, в противном случае – отбросить на ее задворки.

Как известно, НАН РК продолжает пропагандировать достижения науки путем выпуска ежегодного Национального доклада по науке с представлением его Президенту РК и 8 академических научных журналов. Напомню, что в конце 2016 года НАН РК было вручено Свидетельство об индексировании в международной базе данных Scopus журнала «Известия НАН РК. Серия геологии и технических наук». Данное событие имеет важное значение также и для ученых, преподавателей, докторантов, магистрантов, и в целом для казахстанской науки. Это первый научный журнал среди академических изданий Академий наук республик Центральной Азии, индексированный в международную базу данных Scopus, что, несомненно, окажет позитивное влияние на дальнейшее развитие науки в нашей стране. Следует отметить, что в наших журналах увеличилось количество статей, опубликованных на английском языке. Если раньше количество статей не превышало 30 %, то в настоящее время мы добиваемся увеличения до 50 %.

Уважаемые коллеги! В настоящее время наши ученые принимают активное участие в осуществлении программы модернизации общественного сознания, изложенной в статье Главы государства «Взгляд в будущее: Модернизация общественного сознания», которую мы все активно обсуждали. Она созвучна с процессами, которые переживает Казахстан на современном этапе. Она в полной мере становится составной частью экономической, политической модернизации, которую

наша страна начала с провозглашения независимости. Модернизация затрагивает, прежде всего, вопросы, связанные с формированием новой модели сознания и мышления, которые составляют основу нашей казахстанской нации. В этих условиях основной нашей задачей наших ученых, естественно, становится задача подготовки трудов мировоззренческого характера, позволяющие формировать молодое поколение, готовое противостоять вызовам времени. В то же время наши труды должны нести в себе задачу сохранения культурного кода нации, поскольку от того, насколько продуктивной будет наша работа в этом направлении, зависит наше будущее и независимость.

Уважаемые коллеги! Национальная академия наук Республики Казахстан в соответствии с Уставом НАН РК и решением Президиума 12 мая текущего года объявила очередные выборы членов-корреспондентов и академиков НАН РК на 29 освободившихся мест (вакансии) со времени последних выборов 2013 года.

Для участия в конкурсе на членов-корреспондентов подали документы 68 человек, на действительных членов (академиков) – 60 человек, всего – 128.

По вопросам подготовки к выборам нами было проведено несколько заседаний Президиума НАН РК, заседания Отделений по обсуждению кандидатур, а затем и по допуску кандидатур на выборы на Общем собрании НАН РК.

Выборы проходят открыто и прозрачно: в республиканских газетах и на сайте НАН РК даны объявления о проведении конкурса, разработан график проведения обсуждения на заседаниях профильных Отделений, опубликован список претендентов.

Для наших конкурсантов сегодня настал самый ответственный этап. Поэтому желаю претендентам на звания академиков и членов-корреспондентов успехов по результатам выборов и надеюсь, что наша Академия пополнится достойными учеными!

Қадірменді әріптестер! Біздің бүгінгі сессиямыз бәріміздің Ата-бабаларымыздан бері келе жатқан жер бетіндегі барлық мұсылман қауымы үшін ең қасиетті саналатын Ұлық мерекенің бірі – Ораза мейрамы қарсаңына тура келіп тұр. Ораза – береке мен бірлік, бейбітшілік, игілік, кешірім, мейірім мен қайырымдылықтың айы болып саналады. Сондықтан баршаңызды осы мерекемен құттықтап, отбасыларыңызға амандық-саулық, бақ-береке тілеймін.

Назар қойып тыңдағандарыңызға рахмет!